

Program - průvodce projekcí

Staroměstský orloj, středověké astronomické hodiny, které patří k nejznámějším památkám Prahy, oslaví v sobotu 9. října své 600. narozeniny. Na počest tohoto významného jubilea se odehraje vizuální projekce (video mapping) přímo na jižní stranu budovy Staroměstské radnice, kde je orloj umístěn. Jednotlivé části projekce představí divákům významné kapitoly z dějin této památky.

Počítačová animace představí stavbu orloje od architektonického plánu přes kamenickou práci Petra Parléře až po umístění kalendářní desky od Josefa Mánesa. Návštěvníci Staroměstského náměstí budou moci nahlédnout díky optické hře i do útrobu orloje. Projekce také připomene dramatické události - husitské války, popravu pražských pánů až po poškození orloje při osvobození Prahy v roce 1945. Vizuální projekce se koná v sobotu 9. října od 19.30 do 22 hodin. Projekce budou začínat vždy v každou půl a celou hodinu – hned po promenádě Apoštolů. Délka audiovizuálního díla je cca. 10 minut. Vstup na Staroměstské náměstí je zdarma.

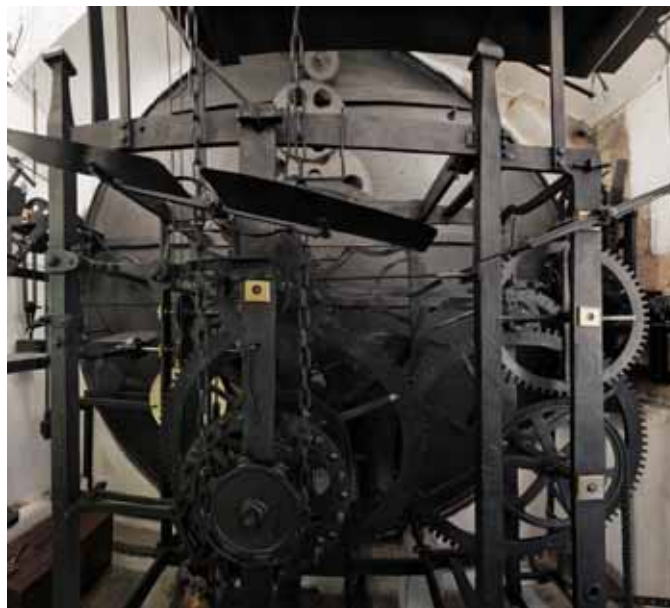
Staroměstský orloj prošel mnoha přestavbami a vylepšeními. Kamenická výzdoba orloje je pravděpodobně dílem kamenické huti Petra Parléře, která v Čechách působila do roku 1420. V druhé polovině 16. století upravil a zdokonalil orloj Jan Táborský z Klokotské Hory. V roce 1866 byla osazena kalendářní deska od Josefa Mánesa se symboly zvěrokruhu, měsíce a se znakem Starého Města pražského. Ke konci 2. světové války během Pražského povstání byl orloj značně poničen a jeho obnovení si vyžádalo celkovou rekonstrukci.

Orloji (latinsky: hodiny) dominuje astronomický ciferník a od ním kalendářní deska. Na astronomickém ciferníku, odvozenému od astrolábu, je možno odečíst různé časy, astronomické cykly, polohu Slunce a kterým souhvězdím zvířetníku právě prochází, polohu Měsíce nad nebo pod horizontem, jeho fázi a postavení vzhledem ke Slunci. Z kalendářní desky je možno odečíst aktuální měsíc, den a náboženské svátky. Nad astronomickým ciferníkem jsou dvě okna, v nichž se pohybují apoštolové. Orloj je dále doplněn sochami po okrajích, bustou anděla mezi okny apoštolů a ozvučeným kohoutem v horní části nad okny. Pohon orloje, hodin, astrolábu, kalendářní desky, apoštolů a doprovodných pohybů soch je zajištěn mechanickým hodinovým strojem odměřujícím čas a od něj jsou odvozeny všechny další pohyby.

Staroměstský orloj je součástí historického centra Prahy, které je zapsáno na seznamu kulturních památek UNESCO v ČR.

Video mapping Staroměstského orloje je pořádán pod záštitou Hlavního města Prahy, radního pro kulturu Bc. Ondřeje Pechy a za finanční podpory Pražské plynárenské, a.s.

www.tomatoproduction.cz

Realizace projektu

Námět a scénář: Anifilm a The Macula
Výroba: The Macula, www.themacula.com
Hudba: data-live, www.datalive.cz
Technické provedení: AV Media
Produkce: Tomato production s.r.o.

Pořadatel projektu:

www.tomatoproduction.cz

tomato production

Partneři projektu:

600 LET ORLOJE

MAPPING PROJEKCE

**05/03/2011
19:00–22:00**

01. Založení Staroměstské radnice a spuštění orloje

Staroměstská radnice, jejíž součástí je i orloj, byla založena roku 1338 na základě privilegia uděleného pražským měšťanům králem Janem Lucemburským. Pro budování radnice měšťané koupili nárožní raně gotický dům z konce 13. století. Dominantou domu je mohutná hranolovitá věž, zvýšená v roce 1364. V této věži vybudovala roku 1381 stavební huť Petra Parléře gotickou radniční kapli. Na počátku 15. století stejná huť připojila k jižní stěně věže stavbu Staroměstského orloje. Hodiny byly na věž instalovány roku 1402. Pravděpodobně první písemná zmínka o orloji však pochází z 9. října roku 1410 a praví se v ní mimo jiné toto: „Mistr Mikuláš z Kadaně sestrojil na Staroměstské radnici hodiny s astrolábem a za dokončenou práci dostává v Praze dům a na domě je připsáno padesát kop grošů hotových peněz.“ Pražský astrolábový orloj byl tedy spuštěn právě před šesti sty léty.

02. Astroláb

Astronomický ciferník pražského orloje - astroláb - je řečí dneška možné považovat za mechanický analogový počítač, který používá speciální zobrazení prostoru - nebeské sféry a převádí je do roviny ciferníku. Tomuto zobrazení se dnes říká stereografická projekce. Rozdílný počet zubů hlavních kol uvnitř orloje způsobuje různou rychlost oběhů Slunce, Měsíce a zvěrokruhu tak, jak odpovídá poměru jejich pohybů po obloze. Střed otáčení je promítnut do orloje, kterým je Praha. Tento systém měl už původní orloj v roce 1410 a ve své době představoval absolutní technickou špičku. Současný systém je z pozdější doby. Orloj ukazuje mimo jiné: Staročeský čas, Středoevropský čas, Babylonský čas a Hvězdný čas.

03. Kamenné plastiky a Petr Parléř

Orloj je v zásadě dělen do tří částí - nejvyšší částí dominují apoštolové, prostřední je astronomická a spodní kalendářní. Ve všech třech částech jsou rozmístěny již od dob Petra Parléře kamenné plastiky. Některé jsou tak malé, že je ze země nemůžeme detailně pozorovat. Souvisejí se symbolikou astrologie, alchymie a také s naukami o bytostech z paralelních světů. Mají většinou ochranný charakter. Huť Petra Parléře tyto kamenné symboly používala hojně i na Svatovítské katedrále. Vědomosti používané hutí při stavbách se předávaly pouze ústně a byly považovány za tajné, a tak o přesném účelu těchto

kamenných plastik můžeme dnes pouze spekulovat.

04. Husitské války a Jiří z Poděbrad

Husitské války vnesly do českých zemí neklid, společenský rozvrat a politickou i ekonomickou nestabilitu. V těch dobách se na orloj zapomínalo a jeho technický stav se zhoršoval. Husitské hnutí na druhou stranu vyneslo na výsluní prvního českého voleného krále, jehož projekt na vytvoření Všeobecné mírové organizace předběhl dobu o mnoho set let... Bylo to 2. března roku 1458, kdy právě na Staroměstské radnici český sněm zvolil svého nového „husitského“ krále - Jiřího z Poděbrad.

05. Legendy, optické klamy a atributy živlů

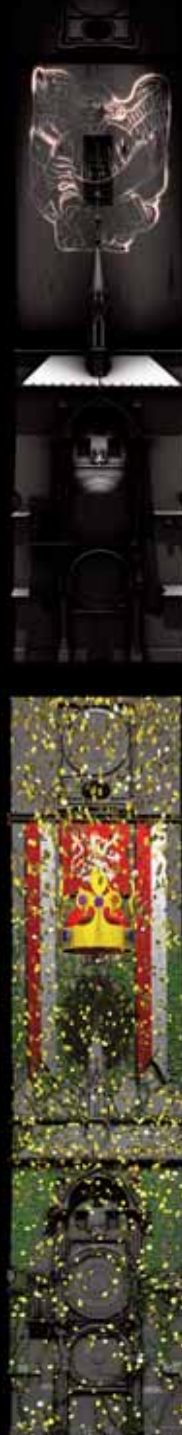
Podle různých pramenů má orloj rovněž skrytý hermetický a okultní význam. Fakt je, že s orlojem je od počátku spojena celá řada pověstí a legend. Podle esoterního výkladu se dá celý orloj rozdělit do jednotlivých dílů spadajících pod sféry vlivu jednotlivých elementů - živlů (země, voda, vzduch a oheň). Toto nazírání světa jistě nebylo stavitelům orloje cizí... A tak se často porucha orloje záhadně pojí se skutečně významnými historickými událostmi, většinou tragického charakteru... Zřejmě ne náhodou je nejvíce legend spojeno s postavou kostlivce-smrtky.

06. Poprava českých pánů

Poprava 27 českých pánů byla neobyčejně krutou událostí. V předvečer popravy 20. června 1621 nocovalo 22 odsouzcenců na Staroměstské radnici. Jak udeřila pátá hodina ranní, zazněla z hradu rána z děla. Brány města se uzavřely, na náměstí vytáhlo vojsko. V tu chvíli přišli císařští rychtáři na radnici a vězněným oznámili, že je hodina exekucí a aby se připravili na to, že kdo bude volán, má jít. Všechny popravy vykonal Jan Mydlář ve čtyřech hodinách čtyřmi meči. Exekuce trvaly od páté hodiny ranní až do desáté na půl orloje.

07. Apoštolové

Není zcela jasné, kdy přesně se objevili sošky apoštolů na orloji. Někteří historici datují jejich umístění na orloji již koncem 15. století. Jednoznačně potvrzenou existenci ale máme až z roku 1866, kdy byl orloj 1.1. po rozsáhlé rekonstrukci slavnostně spuštěn. Sochy apoštolů podlely několikrát zkáze a musely být několikrát nahrazeny.

V některých zprávách se uvádí, že dříve byl na orloji i Ježíš Kristus, ale tyto tvrzení nejsou ničím podložena... Dnes je na orloji 10 apoštolů, Jidáša nahradil Matěj a Matouše Barnabáš. Dále je na orloji dalších devět dřevěných soch, z nichž čtyři po stranách astrolábu jsou pohyblivé.

08. Kalendářium (Josef Mánes)

Na konci 15. století provedl rozsáhlé úpravy Orloje Jan z Růže známý též jako Mistr Hanuš. Tehdy byl orloj rozšířen také o kalendářní ciferník. Po obvodu desky je úzké mezikruží s 365 paprsky, popsané kalendářními údaji, zevnitř jsou čísla dnů v měsíci a tzv. nedělní číslo. Dále je slovně uveden světec, kterému ten den náleží pevný církevní svátek. Úplně na obvodu jsou uvedeny slabiky cisiojánu - veršovaného kalendáře. Desku namaloval Josef Mánes a odpočátku ji zamýšlel jako velkolepé dílo. Odhalena byla s velikou slávou 18. srpna roku 1866.

09. II. světová válka (květen 1945)

Na samém konci druhé světové války, v poslední den bojů Pražského povstání roku 1945, byl téměř zničen i orloj... V časných ranních hodinách 8. května byl německými vojáky veden nejsilnější úder na Staroměstské náměstí za použití obrněných vozů a pěchoty. Radnice byla těžce ostřelována i dělostřelectvem z Letné. Ničivému požáru postupně podlehla střecha věže, arkýř, celé severovýchodní křídlo a orloj. Ten se propadl a zůstal viset na zkroucené vnitřní kovové konstrukci a na osách. Účinné hašení nebylo pro nepřetržitou střelbu možné. Kolem 16. hodiny radnice stála již úplně v plamenech a zřítíla se střecha její věže. Vzápětí byly bojové akce na území Prahy zastaveny a Němci začali z Prahy ustupovat.

10. Obnova zničeného orloje, současnost

Ihned po válce se ozvaly hlasy, že orloj má být nahrazen novým... Ve skrytu dílny, stranou od politického dění, bratři Vesečtí po tři roky opravovali pokroucené a polámané díly a znovu orloj, který si odvezli na dvokoláku, sestavovali. Vojtěch Sucharda vyřezával nové apoštoly 1. 7. 1948 - krátce po únorových událostech, byl orloj znovu spuštěn. A tak dnes, po víc než šedesát let, se orloj točí a ukazuje to, co začal ukazovat před šesti sty léty. Téměř tři čtvrtiny starých originálních dílů jsou pořád v provozu. S touto bilancí je pražský orloj ve svém oboru nejzachovalejší na světě.

